

ПРОГРАМА ГУРТКА ДЕКОРАТИВНО – УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

О с н о в н и й р і в е н ь

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В Україні вишивка з давніх часів була одним із найпоширеніших і доступних видів народної творчості. Це мистецтво краси, фантазії, естетичної насолоди; мистецтво мудрого декоративного відтворення світу, природи, почуттів людини, її історичного минулого. Протягом віків це мистецтво передавалось із покоління в покоління. Не тільки передавалось, а й удосконалювалось. Тому до нашого часу дійшли цікаві композиції, орнаменти та кольорова гама ниток. В Україні існує значна кількість етнографічних центрів вишивальних промислів — київські, чернігівські, полтавські, подільські, гуцульські, буковинські та ін. Кожна з вишивок цих центрів вирізняється з-поміж інших притаманними лише їй особливостями. Усе це дає різноманітний і цікавий матеріал для занять у гуртку

Програма гуртка декоративно – ужиткового мистецтва спрямована на виховання в учнів почуття прекрасного, національної самосвідомості, любові до рідного краю. Цьому має сприяти ознайомлення з кращими зразками народної вишивки, творчістю визначних народних майстрів, відвідання тематичних виставок.

Метою програми є формування компетентностей особистості засобами гуртка декоративно – ужиткового мистецтва.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

1. Пізнавальної, що забезпечує ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються художньої вишивки як одного з видів народної творчості.

2. Практичної, що сприяє оволодінню навичками виготовлення різноманітних вишитих виробів.

3. Творчої, що забезпечує формування творчих здібностей.

4. Соціальної, що сприяє вихованню дбайливого, шанобливого ставлення

до народних традицій, національної свідомості, формування естетичного смаку; популяризації художньої вишивки.

Програма розрахована для роботи з учнями середнього шкільного віку. Вона передбачає дворічне навчання дітей у групах основного рівня. На першому році навчання заняття проводяться 3 год на тиждень, на другому — 3 год на тиждень.

Програмою передбачено теоретичні й практичні заняття. При викладанні теоретичного матеріалу використовуються такі методи роботи: розповідь, яка супроводжується показом репродукцій; бесіди з переглядом та аналізом зразків вишитих виробів. Для більш успішного засвоєння матеріалу на заняттях з учнями використовуються також кольорові плакати із зображенням вишитих виробів і схемами до них, різноманітні ілюстративні та фотоматеріали, вироби народних майстрів.

На заняттях основний час надається практичній роботі: виготовленню шаблонів моделей виробів, розробці нових технологій і схемотехнік, вишивці та оздобленню виробів.

На першому році навчання діти знайомляться з вишивкою, як одним із видів українського народного мистецтва, вчать працювати з різними матеріалами та інструментами. У процесі навчання вони набувають практичних навиків у виготовленні шаблонів, читанні схем, підборі типу та кольору ниток, тканин та інших матеріалів, виготовленні й оздобленні вишитих виробів, вивчають правила техніки безпеки під час роботи з різними матеріалами та інструментами.

На другому році навчання гуртківці знайомляться із складнішими технологіями виготовлення художньої вишивки, самостійно працюють зі схемами, вишивають об'ємні картини, рушники. Працюючи над колективними завданнями, вони виконують окремі частини спільної композиції. Це згуртовує колектив, оскільки діти розуміють, що кінцевий результат залежить від роботи кожного. Колективна робота виховує у гуртківців дружні стосунки, відчуття взаємодопомоги.

Програма інтегрує знання гуртківців із різних предметів: історії, народознавства, креслення, малювання. На заняттях варто використовувати літературу, кольорові малюнки, фото- і відеоматеріали зі зразками давніх і сучасних вишивок, що дає можливість глибше розвинути художні здібності, фантазію і творче мислення дітей.

Для розширення світогляду вихованців проводяться екскурсії в музеї, на виставки творів народного мистецтва, зустрічі з майстрами вишивки, а також дитячі ранки, родинні свята, пізнавально-ігрові програми, конкурси тощо.

Протягом кожного навчального року з дітьми ведуться бесіди з історії України, народознавства, українського декоративно-ужиткового мистецтва, бесіди про культуру і традиції предків.

Контроль засвоєння програми гуртківцями здійснюється через поточні перевірки занять у групах індивідуального навчання.

О с н о в н и й р і в е н ь , п е р ш и й р і к н а в ч а н н я

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Розділ, тема	Кількість годин		
		усього	теоретичні	практичні
1.	Вступне заняття	3	3	—
2.	Історія української народної вишивки	6	2	4
3.	Народна вишивка	30	2	28
4.	Виготовлення зразків народних вишивок	57	6	51
5.	Суспільно корисна праця	6	—	6
6.	Екскурсії, свята, виставки	3	3	—
7.	Підсумкове заняття	3	3	—
	Разом	108	19	89

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (3 год)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць. Демонстрація зразків вишитих виробів.

2. Історія української народної вишивки (6 год)

Історичні дані про українську народну вишивку. Найдавніші дані про вишивку (Київщина, VI ст.). Знайдені археологами фрагменти вишиваних тканин давньоруського періоду. Гаптування. Мотиви орнаменту та кольори вишивки XIV-XVI ст. Вишивка XVII-XVIII ст., найдавніші зразки (фрагмент рушника 1673 р.). Пам'ятки української народної вишивки XIX ст.

Формування художніх промислів в Україні у XX ст. Оригінальні види вишивки — декоративні панно. Характерні особливості вишивок різних регіонів України. Вишивка у побуті та фольклорі українців. Найдавніша техніка — занизування. Найпоширеніша техніка — хрестикова. Дані про матеріали та інструменти, які використовують для створення вишивки «хрестом». Технологія виконання такої вишивки.

Практична робота:

- виконання елементарних видів вишивки (бантик, ромб, квадрат).

3. Народна вишивка (30 год)

Народна вишивка, її види й призначення. Основні матеріали (нитки ручного прядіння й фабричного виробництва) та інструменти, необхідні для створення вишивки. Різноманітність технік і технологій ручного вишивання («хрестик», гладь, тамбур, вирізування, настил, низь, виколювання, мережка тощо). Підготовка тканини, інструментів, пристроїв. Добір ниток. Шаблони, правила їхнього виготовлення. Збільшення та зменшення креслення по клітинках. Поєднання кольорів при вишиванні. Перенесення візерунка. Застосування різноманітних швів, які дають змогу створювати візерунки геометричного і рослинного характеру, а також тематично-сюжетні

зображення. Техніка виконання швів — «хрестик». Техніки вишивки «хрестиком». Робота за схемами. Техніка безпеки при роботі з ножицями та голками.

Практична робота:

- виготовлення зразка простого вишитого візерунка «метелик»;
- виготовлення листівок до свят;
- виготовлення вишитих виробів за зразками та за власним задумом.

4. Виготовлення зразків народних вишивок (57 год)

Правила виготовлення об'ємного вишитого виробу. Об'ємний вишитий виріб «хрестиком», його призначення та особливості. Створення вишитого виробу «хрестиком по діагоналі». Вишивка «хрестиком по вертикалі».

Чверть хреста.

Практична робота:

- створення об'ємного вишитого виробу «хрестиком» із застосуванням відповідної схеми;
- робота з креслярськими інструментами;
- виготовлення виробів побутово-ужиткового призначення: браслет з квіткою, іграшки (тварини, комахи) тощо.

5. Суспільно корисна праця (6 год)

Практична робота:

- виготовлення різноманітних вишивок для дитячого садочка, виставок, ярмарків.

6. Екскурсії, свята, виставки (3 год)

Екскурсії для ознайомлення з природою, історією й культурою краю.

Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв.

Відвідування виставок декоративно-ужиткового мистецтва.

Зустрічі з народними майстрами.

Святкування Дня знань, Дня вчителя, Нового року, Різдвяних свят, Днів іменинника тощо.

7. Підсумкове заняття (3 год)

Творчий звіт вихованців за рік. Виставка робіт вихованців.

Відзначення кращих учнів грамотами та призами. Завдання на літо.

Основний рівень, другий рік навчання

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Розділ, тема	Кількість годин		
		Усього	теоретичні	практичні
1.	Вступне заняття	3	3	—
2.	Народна вишивка	72	12	60
3.	Об'ємні вишиті вироби	18	4	14
4.	Суспільно корисна праця	6	—	6
5.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	6	6	—
6.	Підсумкове заняття	3	3	—
	Разом	108	28	80

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (3 год)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Народна вишивка (72 год)

Прикрашення вишивкою жіночого та чоловічого одягу українців. Вишивка предметів декоративного обладнання житла (рушники, серветки, скатерки, простирадла тощо). Різноманітність технік і технологій вишивання (основні, допоміжні, рахункові шви, а також шви вільного малюнка, найбільш поширені техніки — гладь, мережка, хрестикова техніка, вирізування, виколювання, зерновий вивід, занизування, низь, набирування тощо).

Поєднання технік (гладь з ажурними швами тощо). Зв'язок техніки й кольору. Залежність кольору вишивок від місцевості. Найпоширенішими мотивами рослинної орнаментики є мальви, троянди, гвоздики та ін., гілки хмелю, виноград, дубове листя, барвінок, букети, вазони, геометричної — прямі й хвилясті лінії, зубці, прямокутники, трикутники, ромби, кола, розетки, плетінки. Зооморфної орнаментики — зображення коня, зайця, риби, жаби, півня, сови, голуба, зозулі, орла, метелика, мухи, павука та ін. Підбір і визначення типу ниток, тканини для вишивки «хрестиком». Шаблони, правила їхнього виготовлення. Збільшення та зменшення креслення по клітинах. Поєднання кольорів при вишиванні. Робота за схемами. Техніка безпечної роботи з інструментами та матеріалами.

Практична робота:

- розробка та виконання вишитих виробів за власним задумом.

3. Об'ємні вишиті вироби (18 год)

Об'ємні вишиті вироби, їхні види, призначення та особливості. Технологія виготовлення об'ємних вишитих виробів. Виготовлення об'ємних вишитих виробів за традиційними техніками. Поняття про ескіз.

Практична робота:

- виготовлення об'ємних вишитих виробів за схемами;
- робота з креслярськими інструментами;
- розробка та виконання об'ємних вишитих виробів за власним задумом.

4. Суспільно корисна праця (6 год)

Практична робота:

- виготовлення різноманітних вишивок для дитячих садочків, виставок, ярмарків.

5. Екскурсії, свята, виставки (6 год)

Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю.

Відвідування красзнавчих, природничих та історичних музеїв Відвідування виставок декоративно-ужиткового мистецтва. Зустрічі з народними

майстрами. Святкування Дня знань, Дня вчителя, Нового року Різдвяних свят, Днів іменинника тощо.

6. Підсумкове заняття (3 год)

Творчий звіт гуртківців. Виставка робіт вихованців. Відзначення кращих учнів грамотами та призами. Завдання на літо.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Учні повинні знати:

- історію розвитку народних промислів в Україні;
- історію розвитку української народної вишивки;
- основні властивості кольорів;
- різновиди орнаментів;
- правила роботи за схемою;
- умовні позначення на схемах;
- правила користування основною технічною і технологічною документацією;
- способи збільшення та зменшення малюнка;
- види декоративного оздоблення вишитих виробів;
- основні технологічні процеси виготовлення вишитих виробів;
- основні вимоги до роботи з потрібними інструментами та матеріалами.

Учні повинні вміти:

- підбирати візерунки для вишивок;
- виконувати збільшення та зменшення малюнка;
- користуватись схемами;
- виконувати ескіз малюнка;
- виготовляти оздоблювальні елементи;
- добирати інструменти і матеріали для виготовлення вишитих виробів;
- самостійно виконувати всі технологічні операції з виготовлення вишивок;
- виконувати правила техніки безпеки.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гасюк О. О., Степан М. Г. Художнє вишивання. — К.: Вища школа, 1981.
2. Декоративно-ужиткове мистецтво / Словник. Т.2. — Львів: Афіша, 2000.
3. Захарчук-Чугай Р. В. Українська народна вишивка. — К.: Наукова думка, 1988.
4. Кара-Васильєва Т. В., Заволокипа А. А. Учись вишивати. — К.: Реклама, 1988.
5. Кара-Васильєва Т. Українська вишивка. — К., 1993.
6. Ніколаєва Т. А. Український народний одяг. — К.: Наукова думка, 1987.
7. Сорокіна Л. М. Учись вишивати. — К.: Освіта, 1992,
8. Українське народне мистецтво. — К., 1960.
9. Художні промисли України. — К.: Мистецтво, 1979.79

Затверджено
методичним кабінетом
відділу освіти
Первомайської райдержадміністрації
наказ № 3
від 29.08.2019 р.
по відділу освіти
Первомайської райдержадміністрації

**Програма гуртка
декоративно-ужиткового мистецтва**